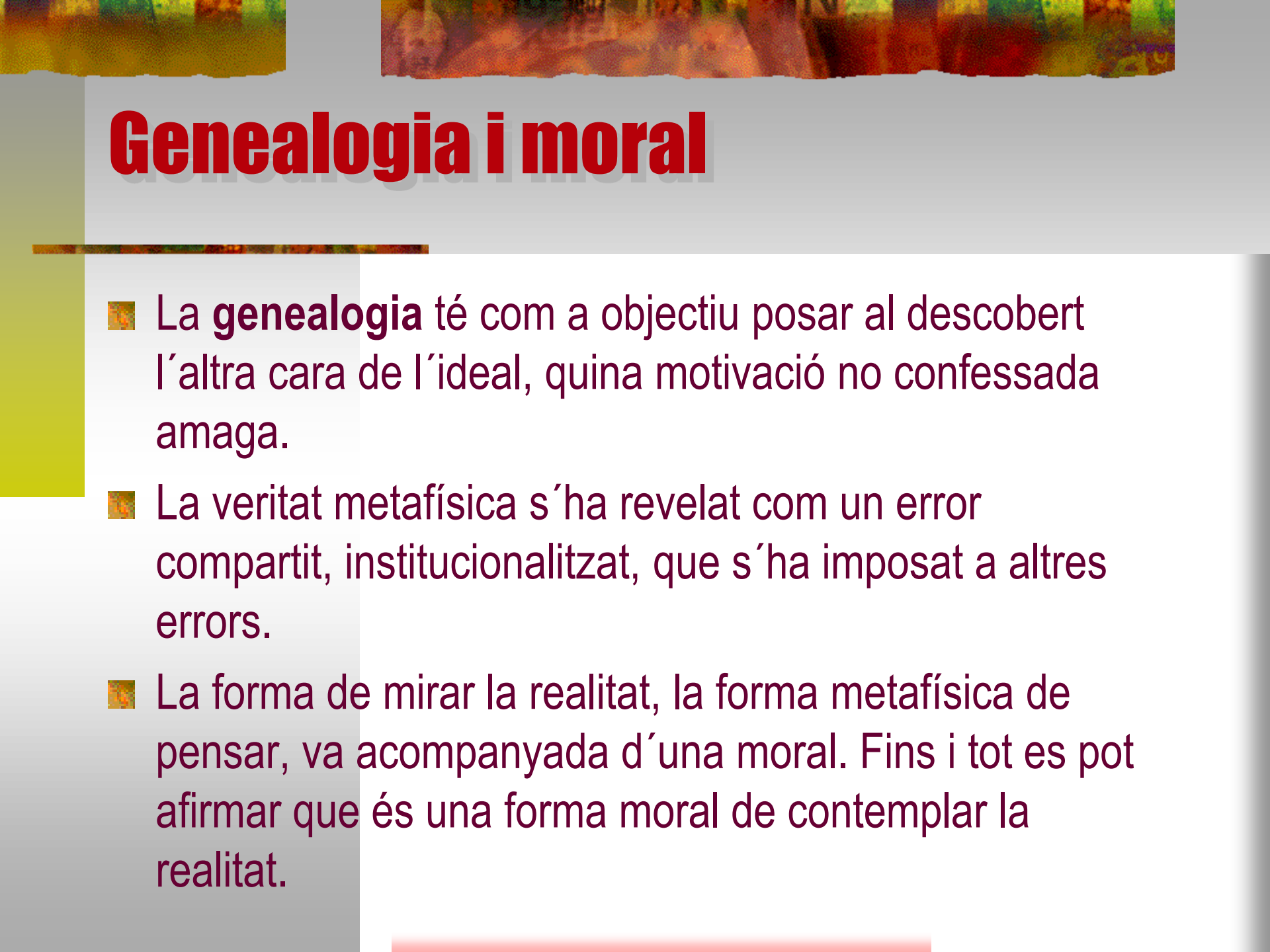

Friedrich Nietzsche

genealogia de la moral

1ª dissertació (1)

Genealogia i moral

- La **genealogia** té com a objectiu posar al descobert l'altra cara de l'ideal, quina motivació no confessada amaga.
- La veritat metafísica s'ha revelat com un error compartit, institucionalitzat, que s'ha imposat a altres errors.
- La forma de mirar la realitat, la forma metafísica de pensar, va acompanyada d'una moral. Fins i tot es pot afirmar que és una forma moral de contemplar la realitat.

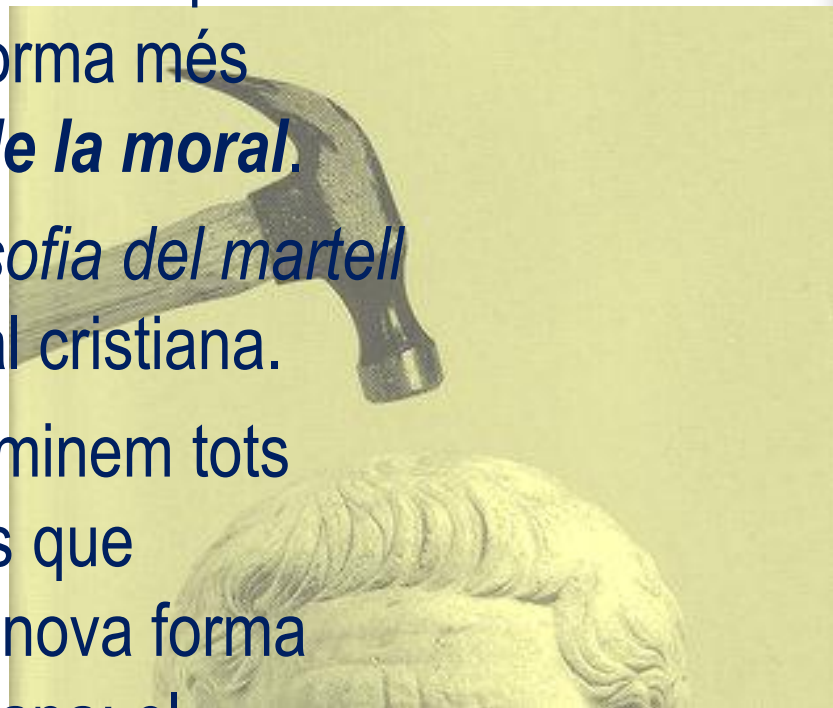

Genealogia i moral

- En “Déu” es pensa la desvalorització de les coses existents en la terra.
- “Déu” no és tant un poder religiós sinó la síntesi de tota una manera de mirar i de pensar i alhora d’una forma d’actuar.
- “Déu” és alhora una forma moral de pensar la realitat i una moral que considera que allò únic, lògic, estable, universal és allò summament bo.

Genealogia i moral

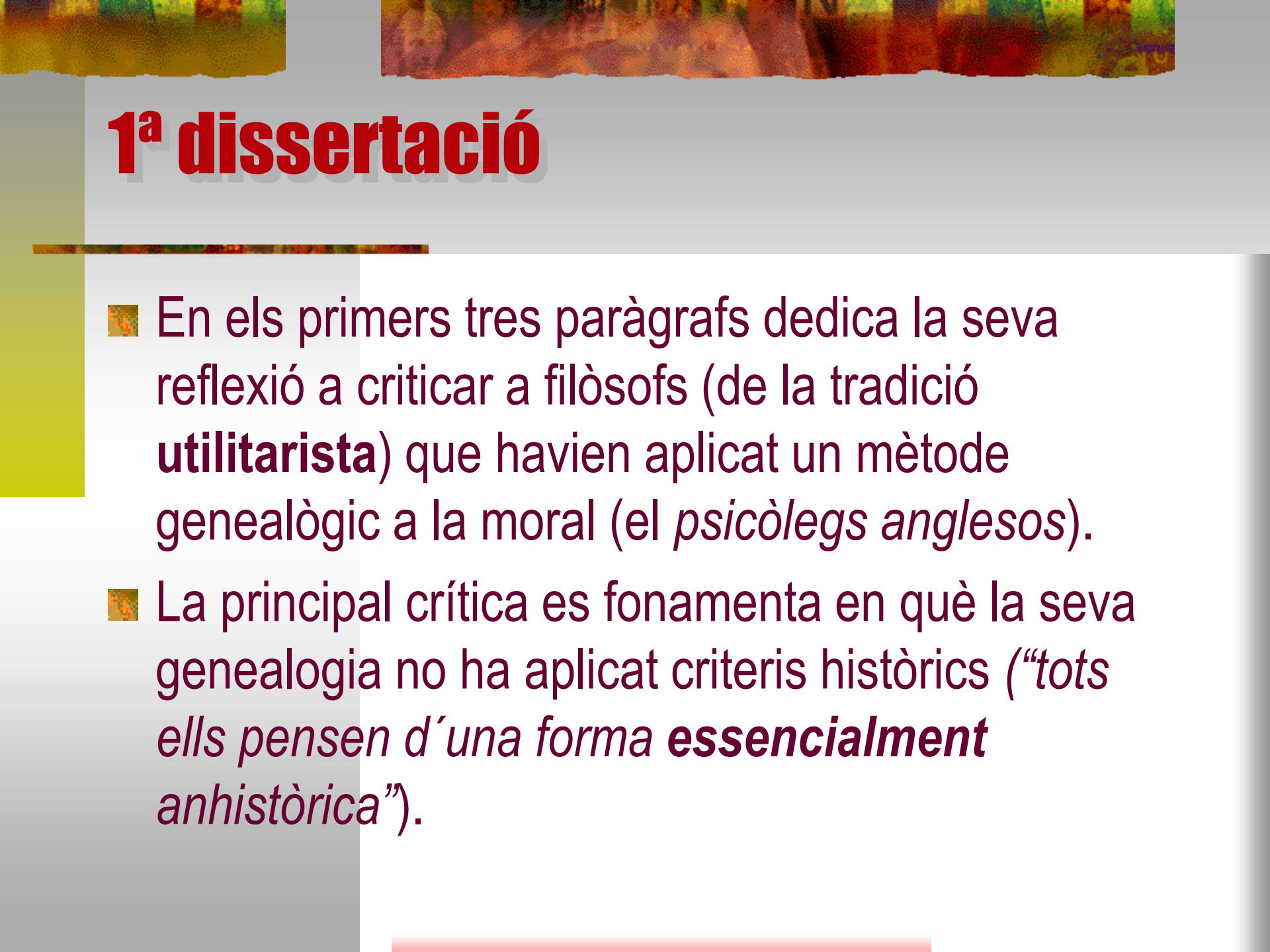
- Una de les obres en què es posa en pràctica el mètode genealògic d'una forma més radical és en la ***Genealogia de la moral***.
- En aquesta obra aplica la *filosofia del martell* a la religió i sobretot a la moral cristiana.
- Només així, a martellades, eliminem tots aquells prejudicis intel·lectuals que obstaculitzen l'aparició d'una nova forma humana, millor dit, supra-humana: el **superhome**.

Genealogia i moral

Estructura de la *Genealogia de la moral* (1887)

Prefaci	Per què cal una genealogia dels ideals morals?
Primera dissertació	“Bo i pervers”. “Bo i dolent” (Psicologia del cristianisme)
Segona dissertació	“Culpa”, “Mala consciència” i aspectes similars (Psicologia de la consciència moral)
Tercera dissertació	¿Què signifiquen els ideals ascètics? (Psicologia del sacerdot)

1ª dissertació

- En els primers tres paràgrafs dedica la seva reflexió a criticar a filòsofs (de la tradició **utilitarista**) que havien aplicat un mètode genealògic a la moral (el *psicòlegs anglesos*).
- La principal crítica es fonamenta en què la seva genealogia no ha aplicat criteris històrics (“*tots ells pensen d’una forma **essencialment anhistòrica***”).

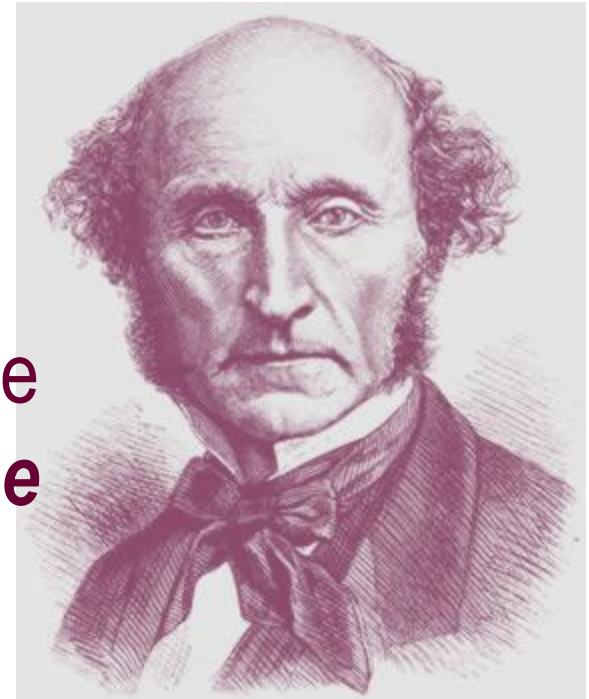

p. 2 Crítica a l'utilitarisme

- Segons ells, “bo” és una característica que van apreciar tots aquells que van ser beneficiats per algunes accions que no beneficiaven a aquells que les van posar en pràctica (“accions no egoistes”).
- Clarament aquí es veu una **contradicció**: si “bo” és allò desinteressat, aquells que són els beneficiats d'aquestes accions, haurien d'haver-les declarat “dolentes” i renunciar immediatament als seus efectes benèfics.
- Nietzsche descobreix la contradicció del **principi utilitarista**: “¿per què interessa tant als altres que jo sigui desinteressat? ¿No estaré servint a l'egoisme dels altres en intentar no ser egoista?”
(**Fernando Savater**, *Historia de la ética*, vol. II, página 588)

p. 2 Crítica a l'utilitarisme

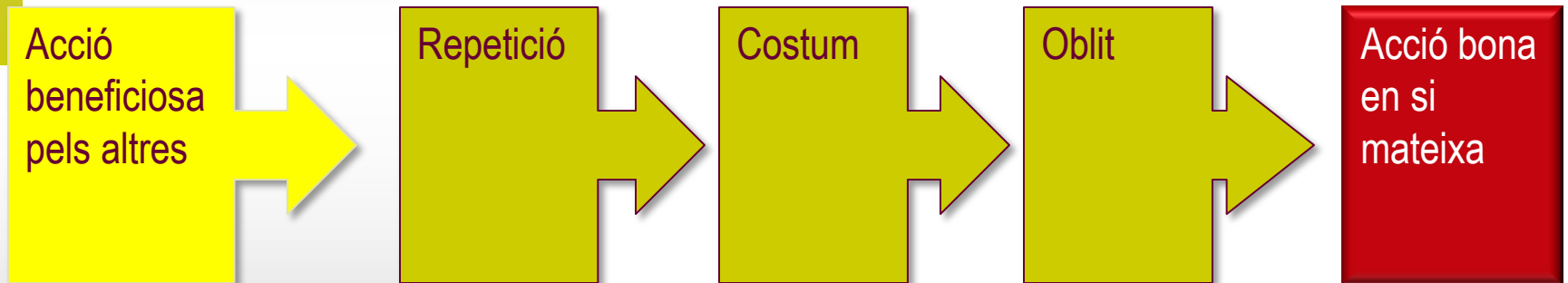
- L'esquema que Nietzsche atribueix a aquests psicòlegs anglesos s'adapta si fa no fa a l'esquema associacionista que en el capítol IV de *L'utilitarisme* segueix John Stuart Mill.

John Stuart Mill

p. 2 Crítica a l'utilitarisme

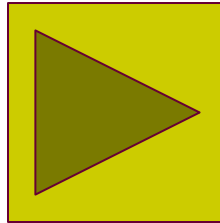
■ Esquema de Nietzsche:

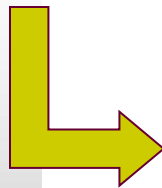
p. 2 Crítica a l'utilitarisme

■ Esquema de Mill:

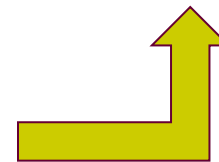
Voluntat filla del disseny
(origen)

**Voluntat independent
del disseny**
(subjecte moral)

Voluntat filla de l'hàbit
(reforçament del
comportament altruista-
oblit de l'origen)

p. 2 Crítica a l'utilitarisme

- La distinció entre accions egoistes i altruistes no representa la situació històricament genuïna. És més aviat pròpia d'una cultura dominada per l'instint de ramat, una situació **moderna**, millor dit **democràtica**, on allò general és més valorat que allò individual.

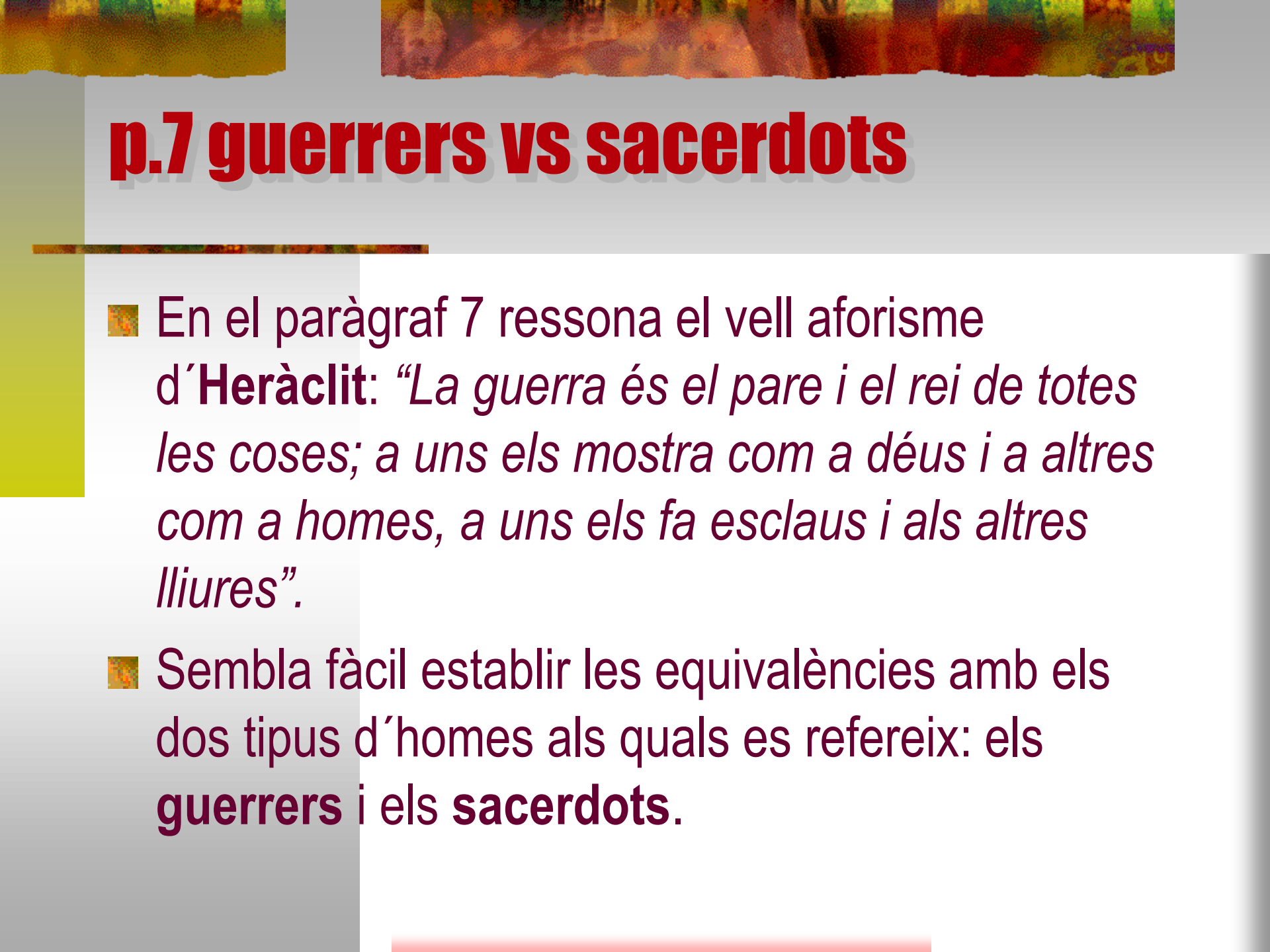
p. 2 Crítica a l'utilitarisme

- En la situació històricament originària, una **societat aristocràtica**, el criteri moral no seguia la norma utilitarista sinó la norma dictada per la voluntat de les classes dominants.
 - L'**etimologia** (l'estudi de l'origen de les paraules) corrobora la crítica de Nietzsche ("Bo" = "Noble"/"Dolent" = "Plebeu").
 - "Bo" era el que feien els autodeclarats "bons", els que ocupaven els llocs jeràrquicament superiors.
 - "Dolent" era el que feien els "dolents", els que els llocs inferiors de l'escalafó social.
-

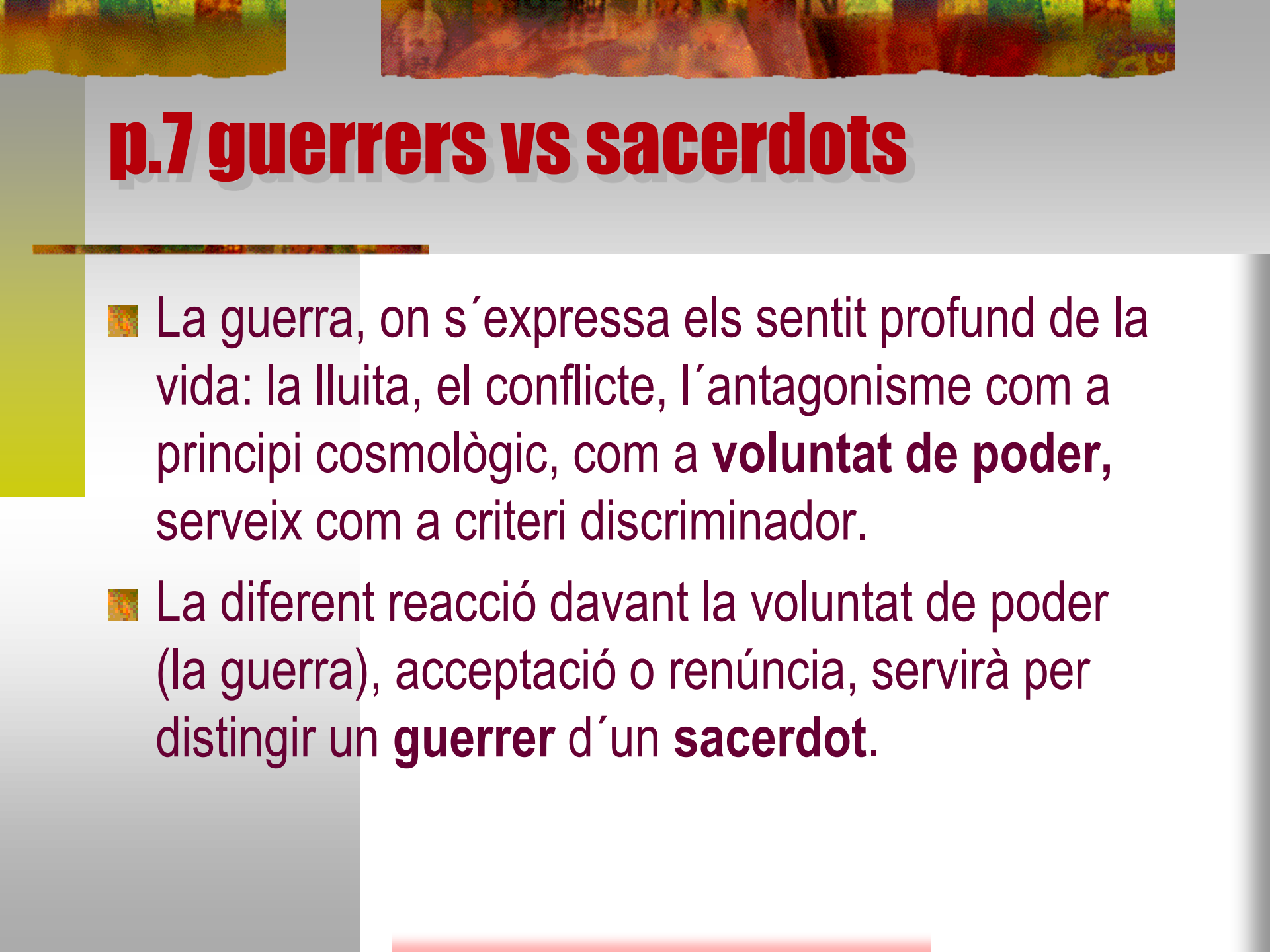
p. 2 Crítica a l'utilitarisme

- Com sempre ha succeït, els poderosos (el poder en general) han imposat el significat de les paraules.
 - “Bo” correspon al que diu que és bo el poderós.
 - En una situació aristocràtica, “bo” correspon a l'acció realitzada pel noble.
 - En una situació democràtica, “bo” és l'acció realitzada per beneficiar la majoria (acció altruista).
-

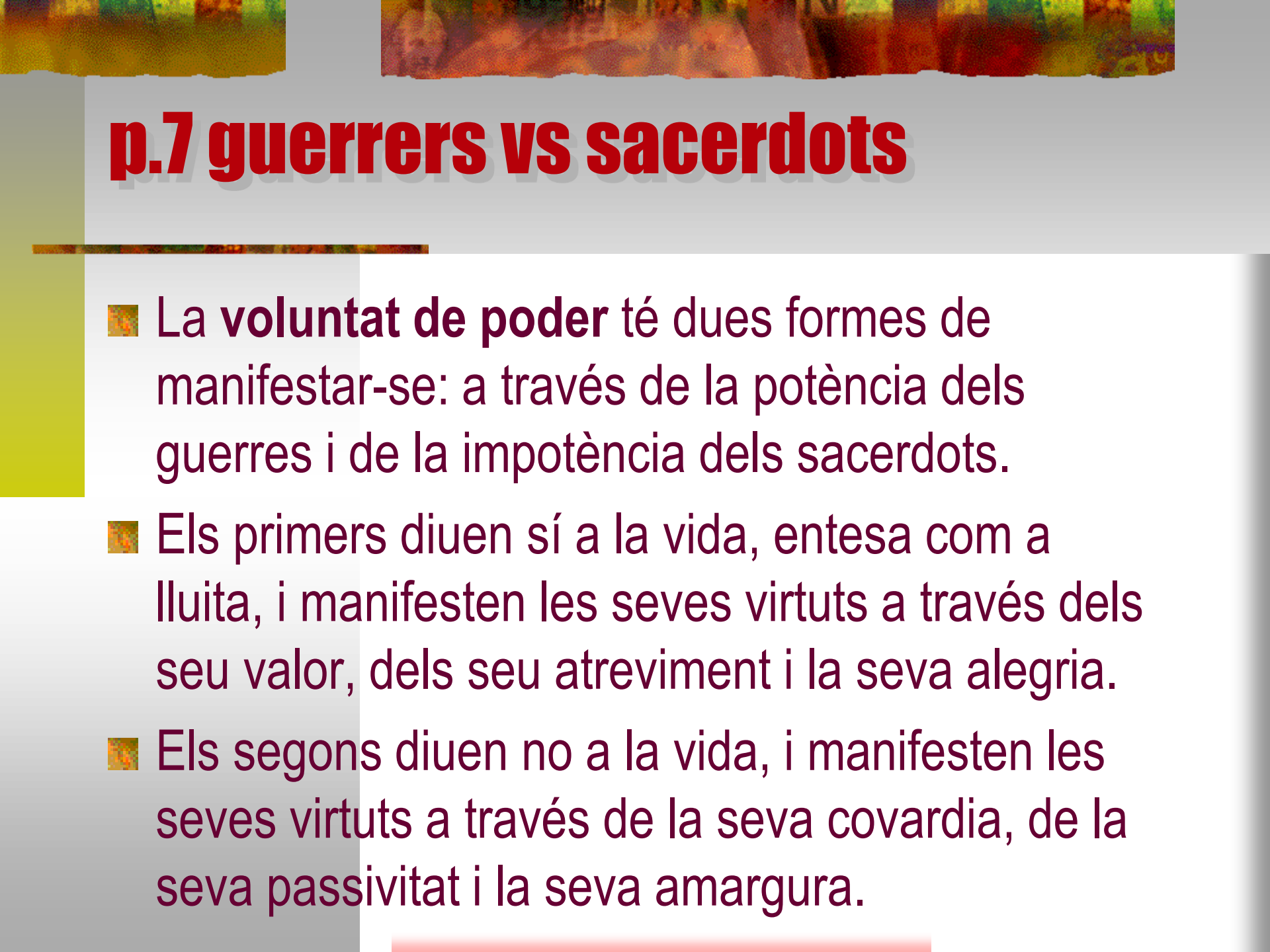
p.7 guerrers vs sacerdots

- En el paràgraf 7 ressona el vell aforisme d'**Heràclit**: *“La guerra és el pare i el rei de totes les coses; a uns els mostra com a déus i a altres com a homes, a uns els fa esclaus i als altres lliures”*.
- Sembla fàcil establir les equivalències amb els dos tipus d'homes als quals es refereix: els **guerrers** i els **sacerdots**.

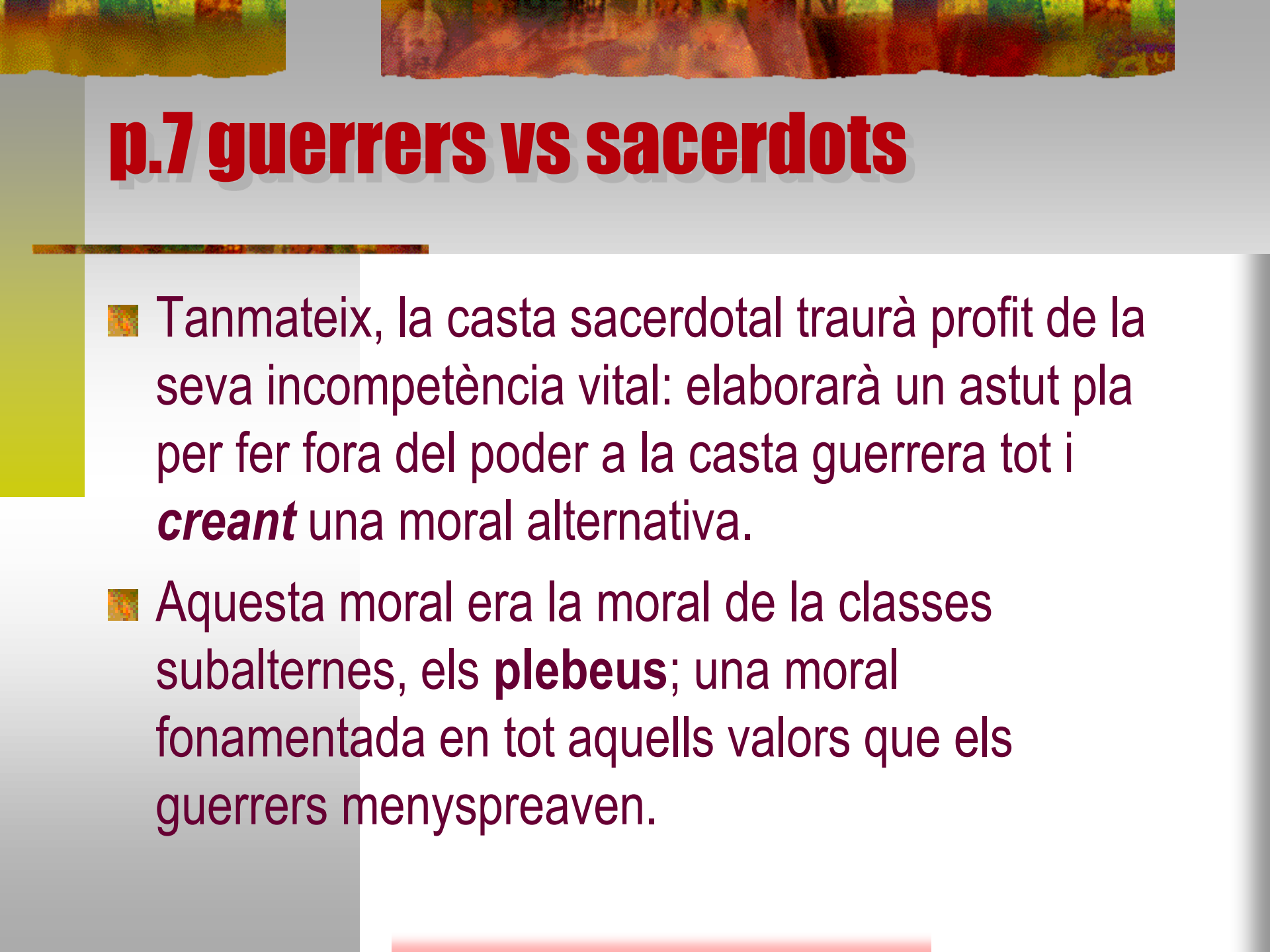
p.7 guerrers vs sacerdots

- La guerra, on s'expressa els sentit profund de la vida: la lluita, el conflicte, l'antagonisme com a principi cosmològic, com a **voluntat de poder**, serveix com a criteri discriminador.
- La diferent reacció davant la voluntat de poder (la guerra), acceptació o renúncia, servirà per distingir un **guerrer** d'un **sacerdot**.

p.7 guerrers vs sacerdots

- La **voluntat de poder** té dues formes de manifestar-se: a través de la potència dels guerres i de la impotència dels sacerdots.
- Els primers diuen sí a la vida, entesa com a lluita, i manifesten les seves virtuts a través dels seu valor, dels seu atreviment i la seva alegria.
- Els segons diuen no a la vida, i manifesten les seves virtuts a través de la seva covardia, de la seva passivitat i la seva amargura.

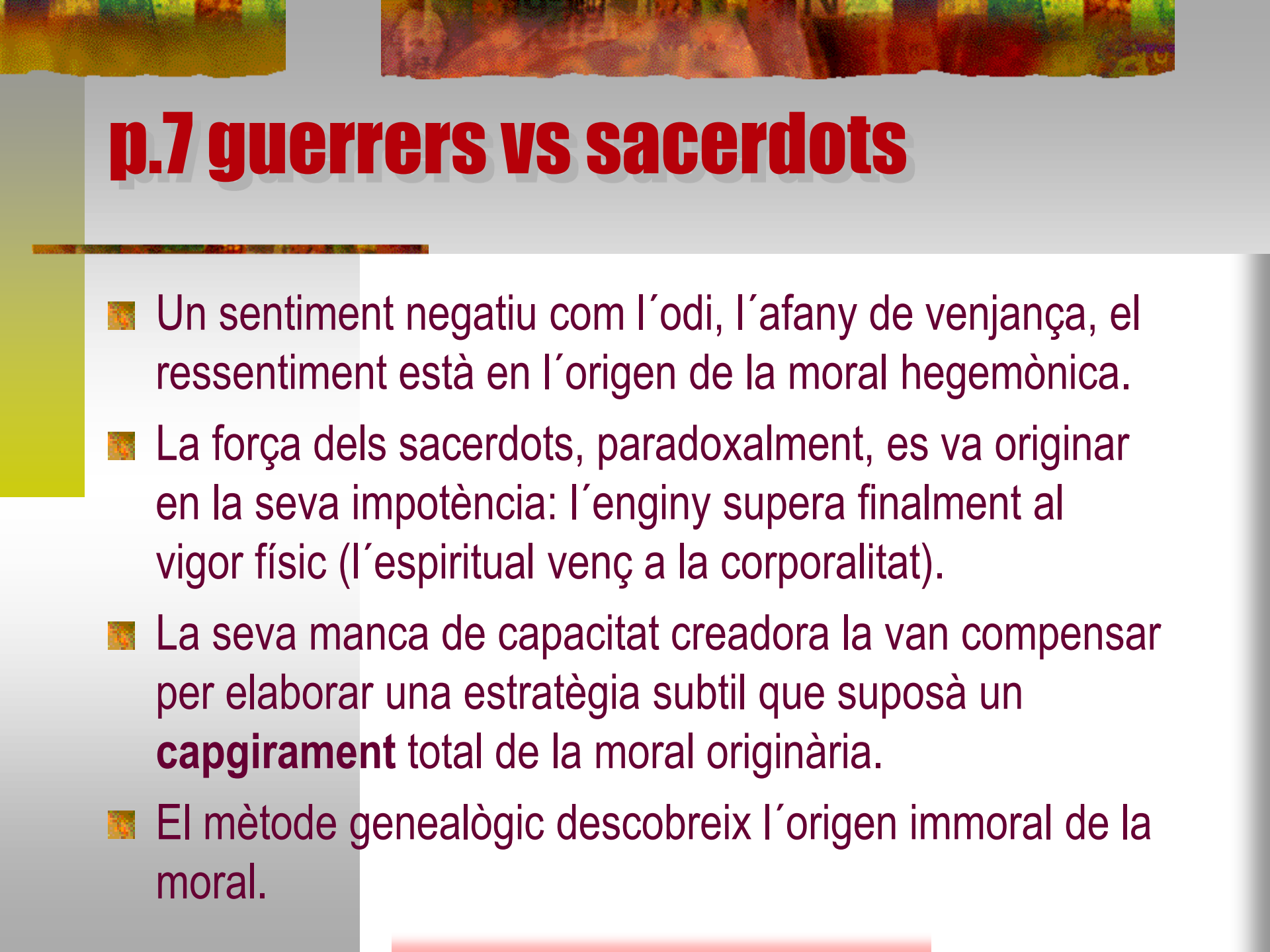
p.7 guerrers vs sacerdots

- Tanmateix, la casta sacerdotal traurà profit de la seva incompetència vital: elaborarà un astut pla per fer fora del poder a la casta guerrera tot i **creant** una moral alternativa.
- Aquesta moral era la moral de la classes subalternes, els **plebeus**; una moral fonamentada en tot aquells valors que els guerrers menyspreaven.

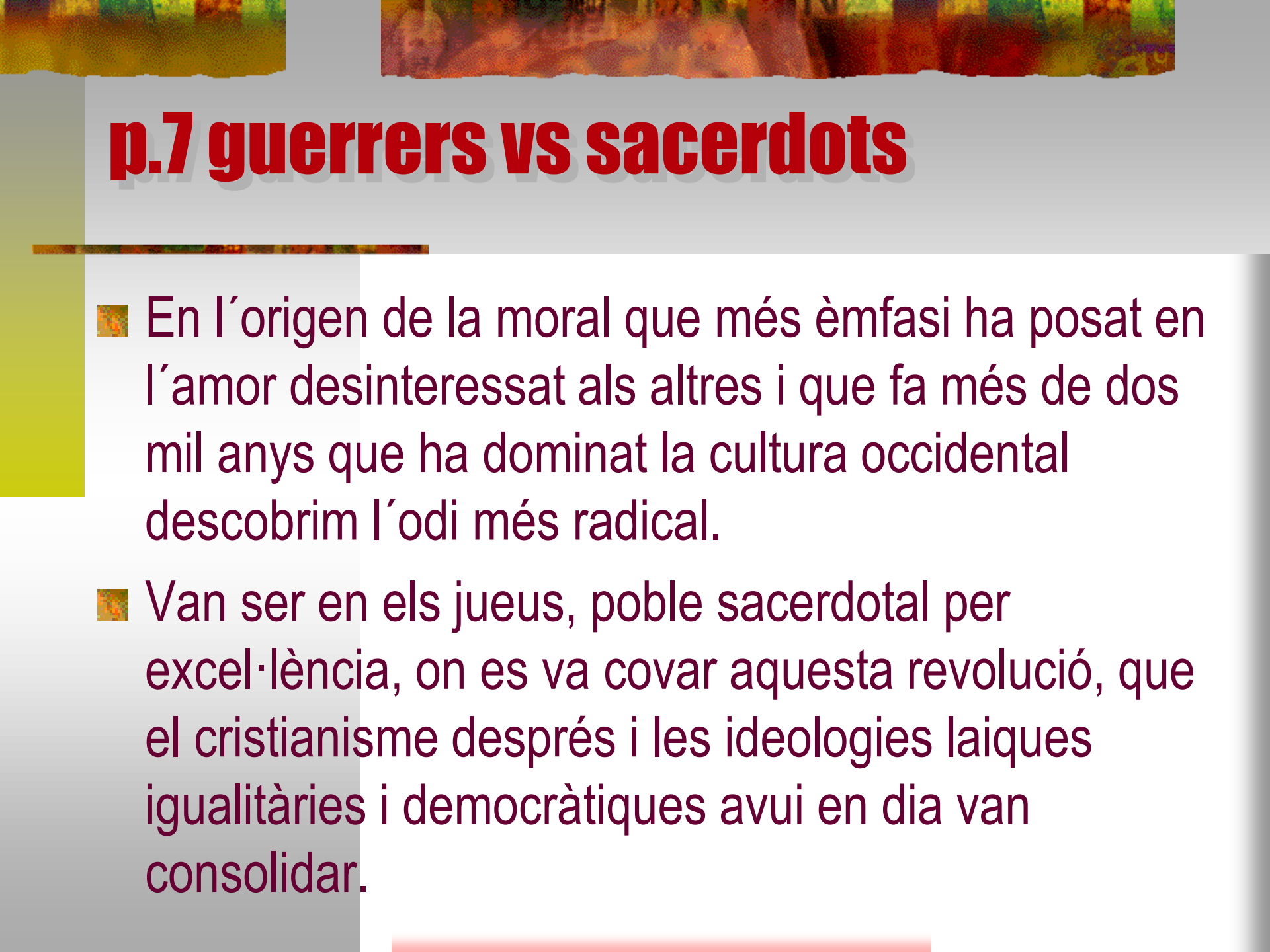
p.7 guerrers vs sacerdots

- *La humilitat, la passivitat i la resignació que eren valors negatius per als guerrers esdevenien a partir d'ara valors positius.*
- *Amb aquesta estratègia els sacerdots pogueren mobilitzar els plebeus contra els guerrers.*
- *Gràcies al recolzament dels plebeus, els **sacerdots** expulsaren els guerrers del poder (la Revolució Francesa fou per a **Nietzsche** un exemple de revolució sacerdotal).*

p.7 guerrers vs sacerdots

- Un sentiment negatiu com l'odi, l'afany de venjança, el ressentiment està en l'origen de la moral hegemònica.
- La força dels sacerdots, paradoxalment, es va originar en la seva impotència: l'enginy supera finalment al vigor físic (l'espiritual venç a la corporalitat).
- La seva manca de capacitat creadora la van compensar per elaborar una estratègia subtil que suposà un **capgirament** total de la moral originària.
- El mètode genealògic descobreix l'origen immoral de la moral.

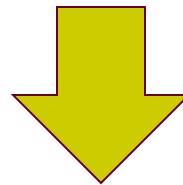
p.7 guerrers vs sacerdots

- En l'origen de la moral que més èmfasi ha posat en l'amor desinteressat als altres i que fa més de dos mil anys que ha dominat la cultura occidental descobrim l'odi més radical.
- Van ser en els jueus, poble sacerdotal per excel·lència, on es va covar aquesta revolució, que el cristianisme després i les ideologies laiques igualitàries i democràtiques avui en dia van consolidar.

p.7 guerrers vs sacerdots

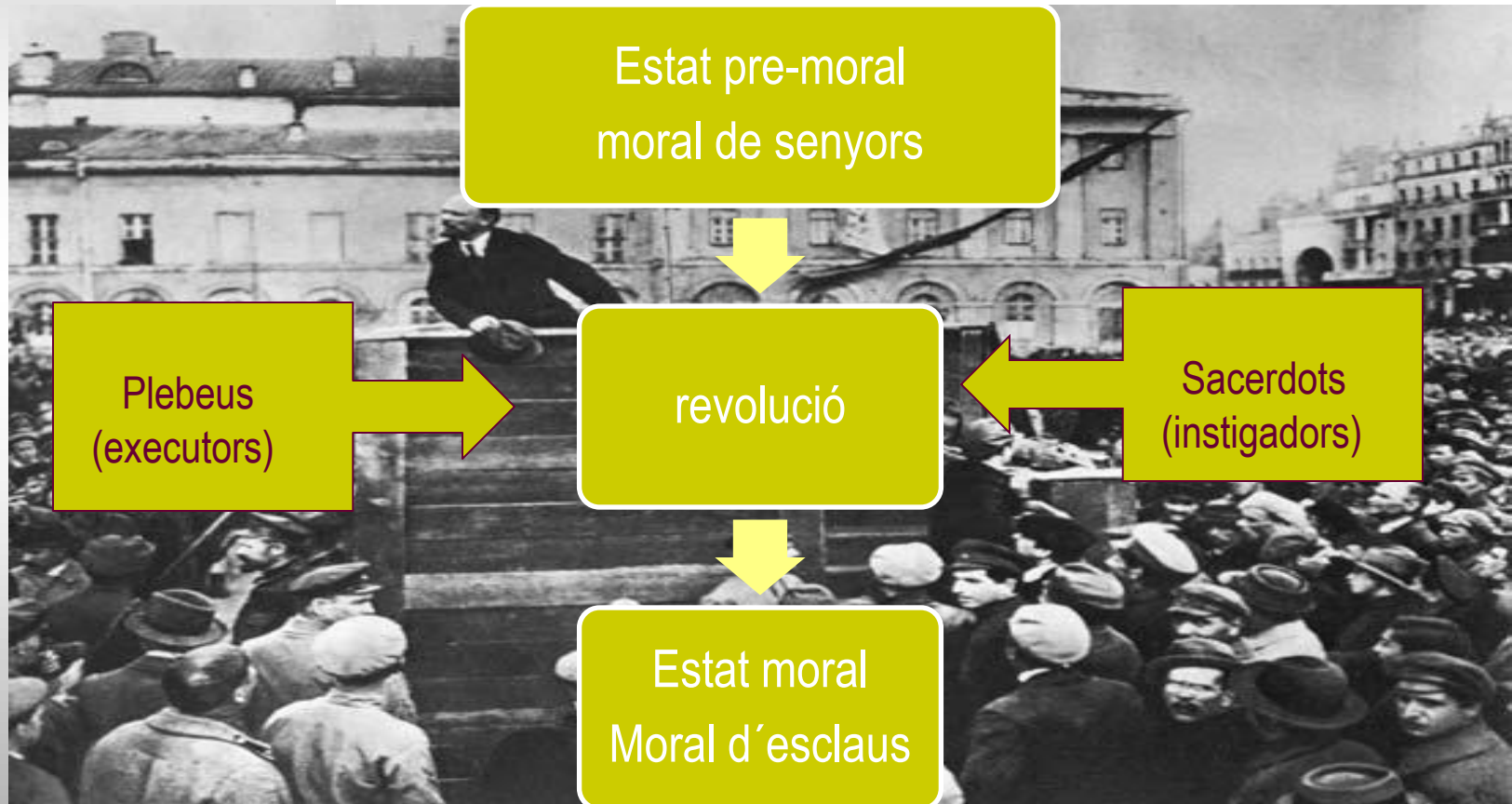
REVOLUCIÓ SACERDOTAL: INVERSIÓ DE LA IDENTIFICACIÓ ARISTOCRÀTICA DELS VALORS

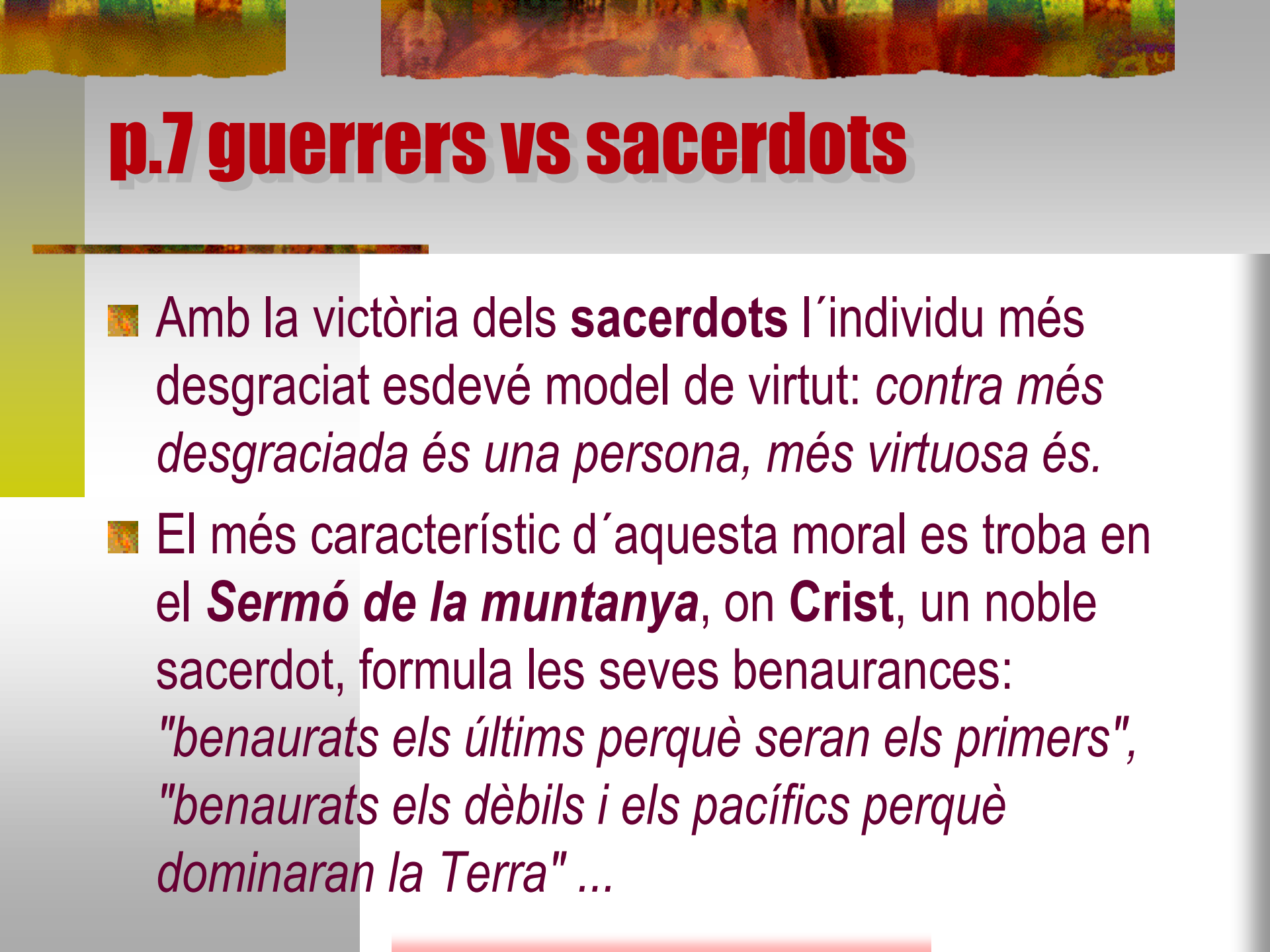
BO = NOBLE = PODERÓS = BELL = FELIÇ = ESTIMAT PER DÉU

BO = PLEBEU = DÈBIL = LLEIG = INFELIÇ = ESTIMAT PER DÉU

p.7 guerrers vs sacerdots

p.7 guerrers vs sacerdots

- Amb la victòria dels **sacerdots** l'individu més desgraciat esdevé model de virtut: *contra més desgraciada és una persona, més virtuosa és.*
- El més característic d'aquesta moral es troba en el **Sermó de la muntanya**, on **Crist**, un noble sacerdot, formula les seves benaurances:
*"benaurats els últims perquè seran els primers",
"benaurats els dèbils i els pacífics perquè dominaran la Terra" ...*

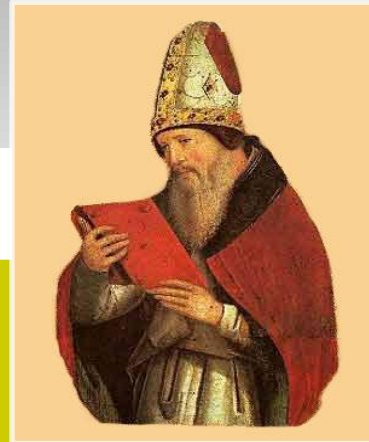
p.7 guerrers vs sacerdots

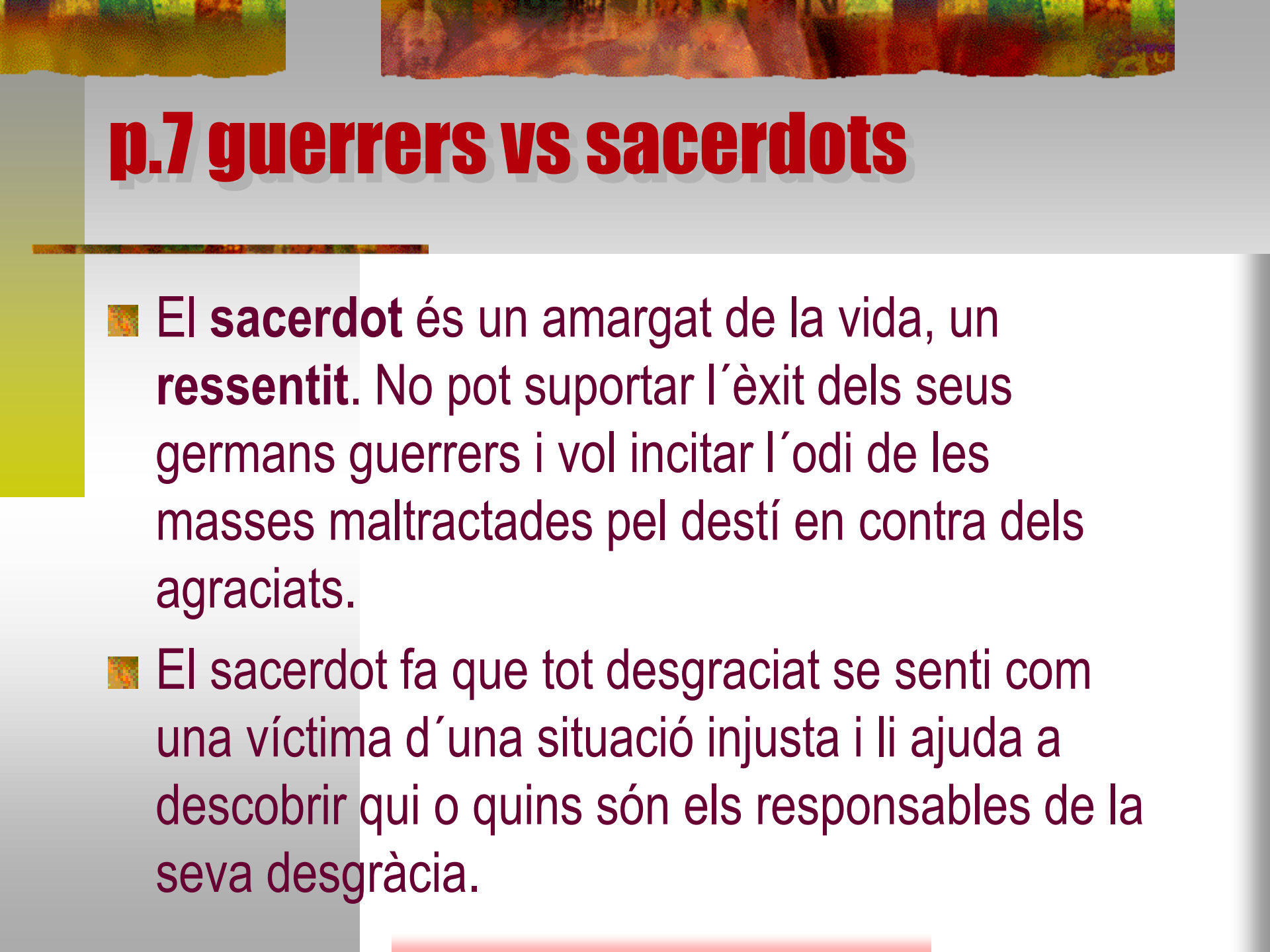
p.7 guerrers vs sacerdots

- Força física
- Valor guerrer (acceptació de la vida)
- Confiat de si mateix (decidit, atrevit, actiu, alegre)
- Ingenu (el poder és el resultat natural de la seva força)
- Corporalista (el vigor físic per damunt de l'espiritual)

- Debilitat física
- Negats per a la guerra (rebutgen la vida)
- Desconfia de si mateix (covard, reactiu, envejós, pessimista)
- Astut (el poder és el resultat d'una hàbil estratègia)
- Espiritualista (l'esperit per damunt del cos)

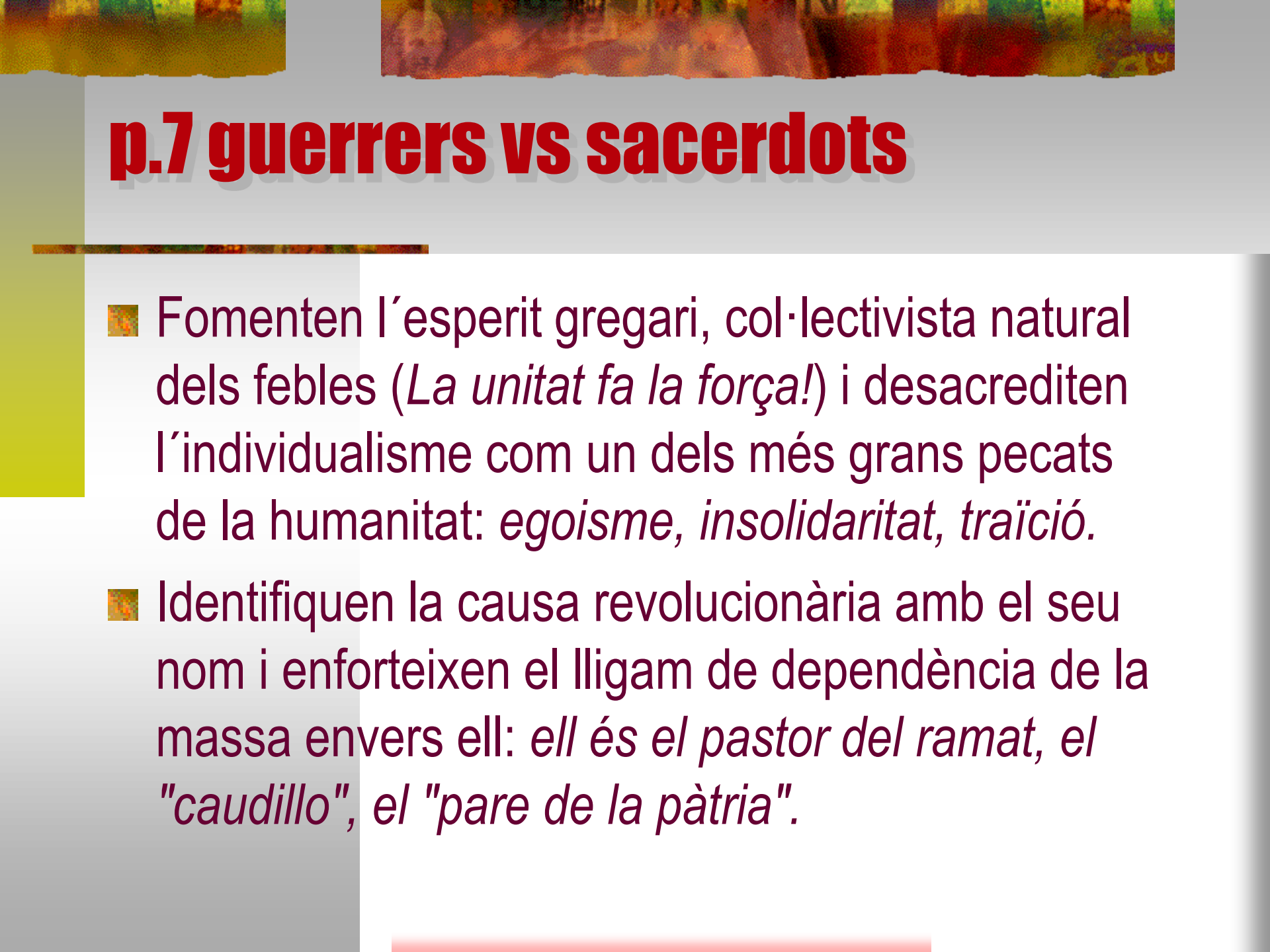
p.7 guerrers vs sacerdots

- El sacerdot és un amargat de la vida, un **ressentit**. No pot suportar l'èxit dels seus germans guerrers i vol incitar l'odi de les masses maltractades pel destí en contra dels agraciats.
- El sacerdot fa que tot desgraciat se senti com una víctima d'una situació injusta i li ajuda a descobrir qui o quins són els responsables de la seva desgràcia.

p.7 guerrers vs sacerdots

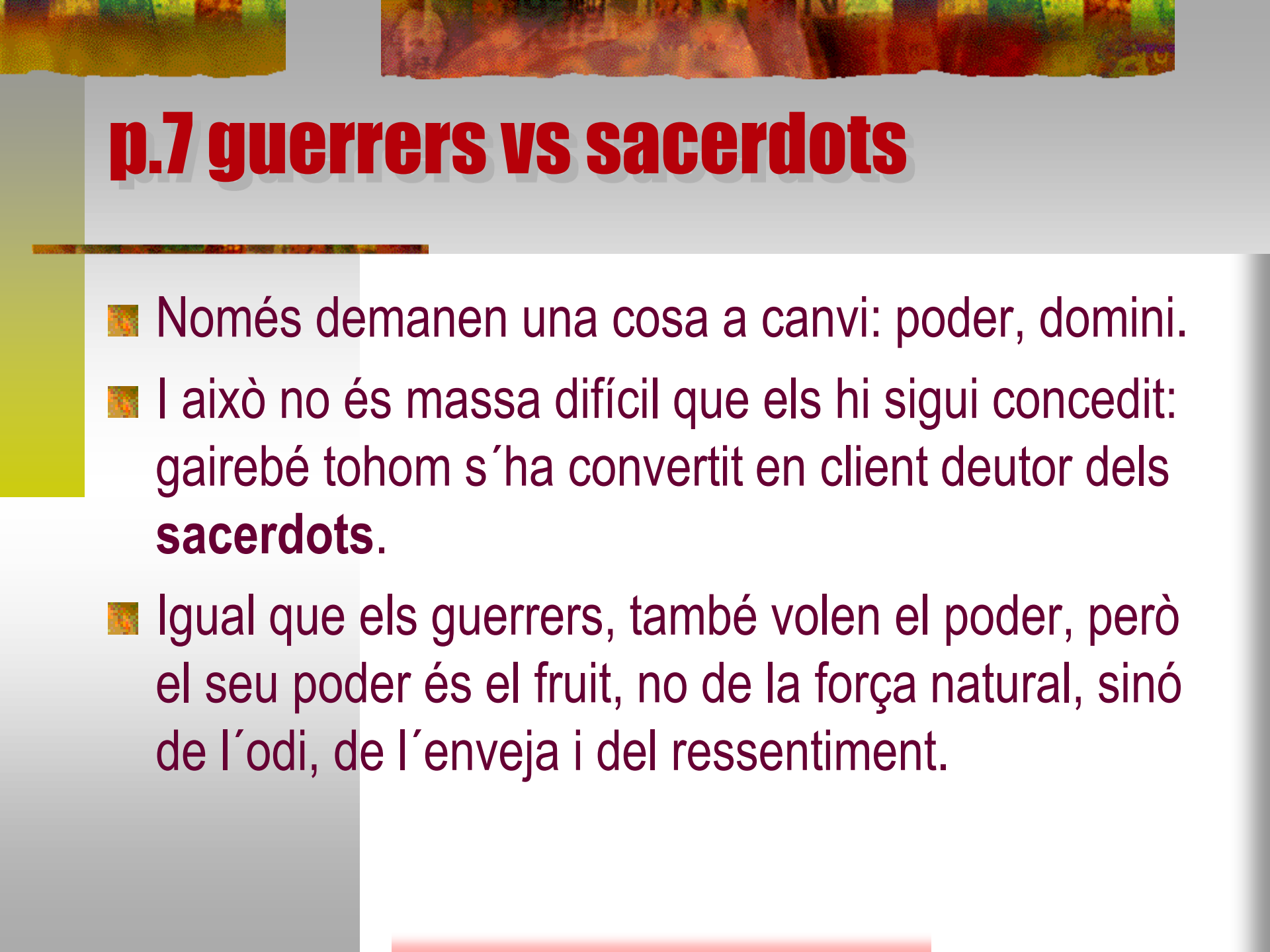

- Els **sacerdots** són mestres en l'art d'obrir ferides antigues, de fer sagnar cicatrius ja guarides.
- A través de les ideologies i religions donen consol i projecten esperances en el futur per mitigar el patiment del present.

p.7 guerrers vs sacerdots

- Fomenten l'esperit gregari, col·lectivista natural dels febles (*La unitat fa la força!*) i desacrediten l'individualisme com un dels més grans pecats de la humanitat: *egoisme, insolidaritat, traïció*.
- Identifiquen la causa revolucionària amb el seu nom i enforteixen el lligam de dependència de la massa envers ell: *ell és el pastor del ramat, el "caudillo", el "pare de la pàtria"*.

p.7 guerrers vs sacerdots

- Només demanen una cosa a canvi: poder, domini.
- I això no és massa difícil que els hi sigui concedit: gairebé tohom s'ha convertit en client deutor dels **sacerdots**.
- Igual que els guerrers, també volen el poder, però el seu poder és el fruit, no de la força natural, sinó de l'odi, de l'enveja i del ressentiment.

Friedrich Nietzsche

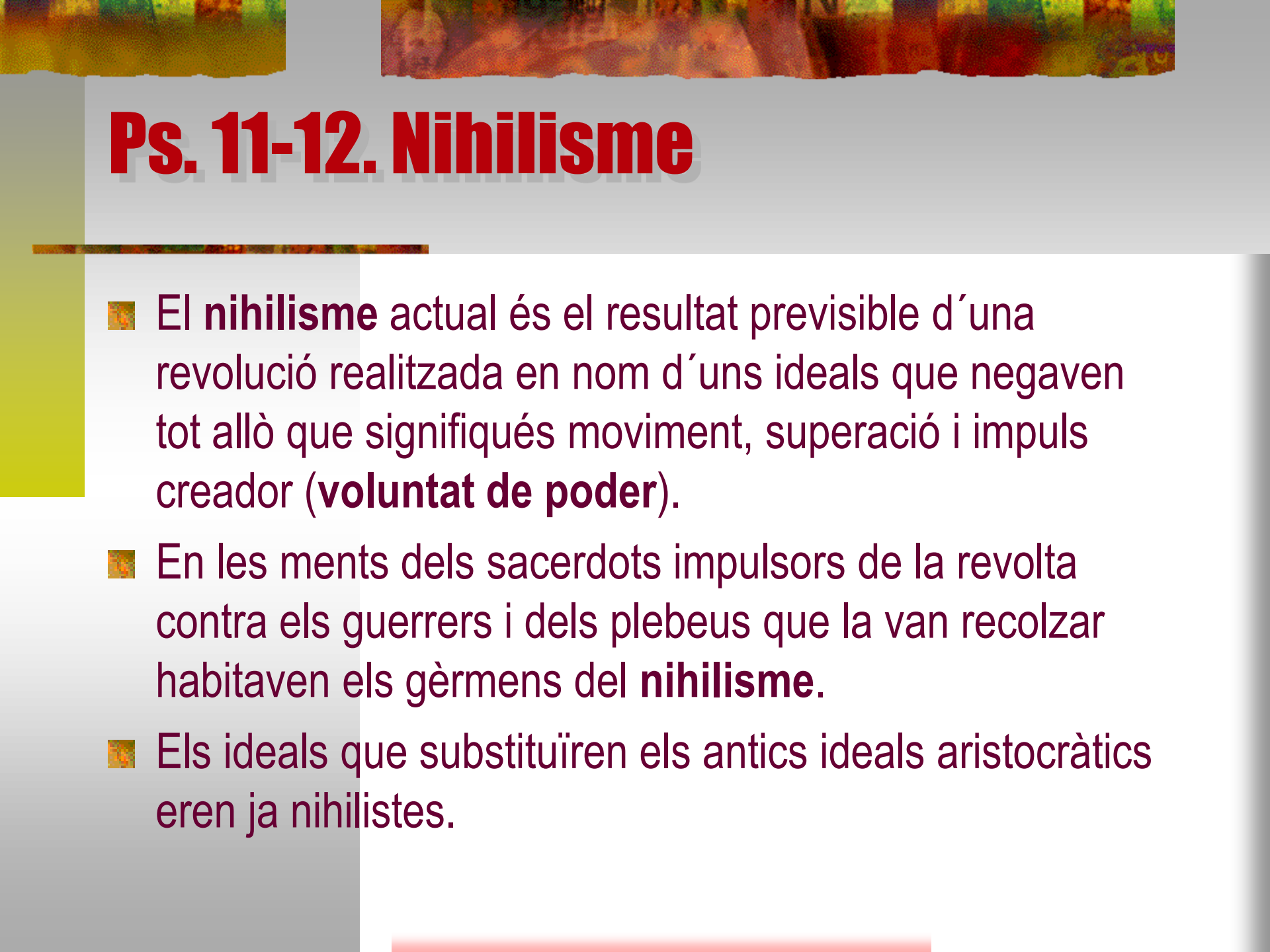
genealogia de la moral

1ª dissertació (2)

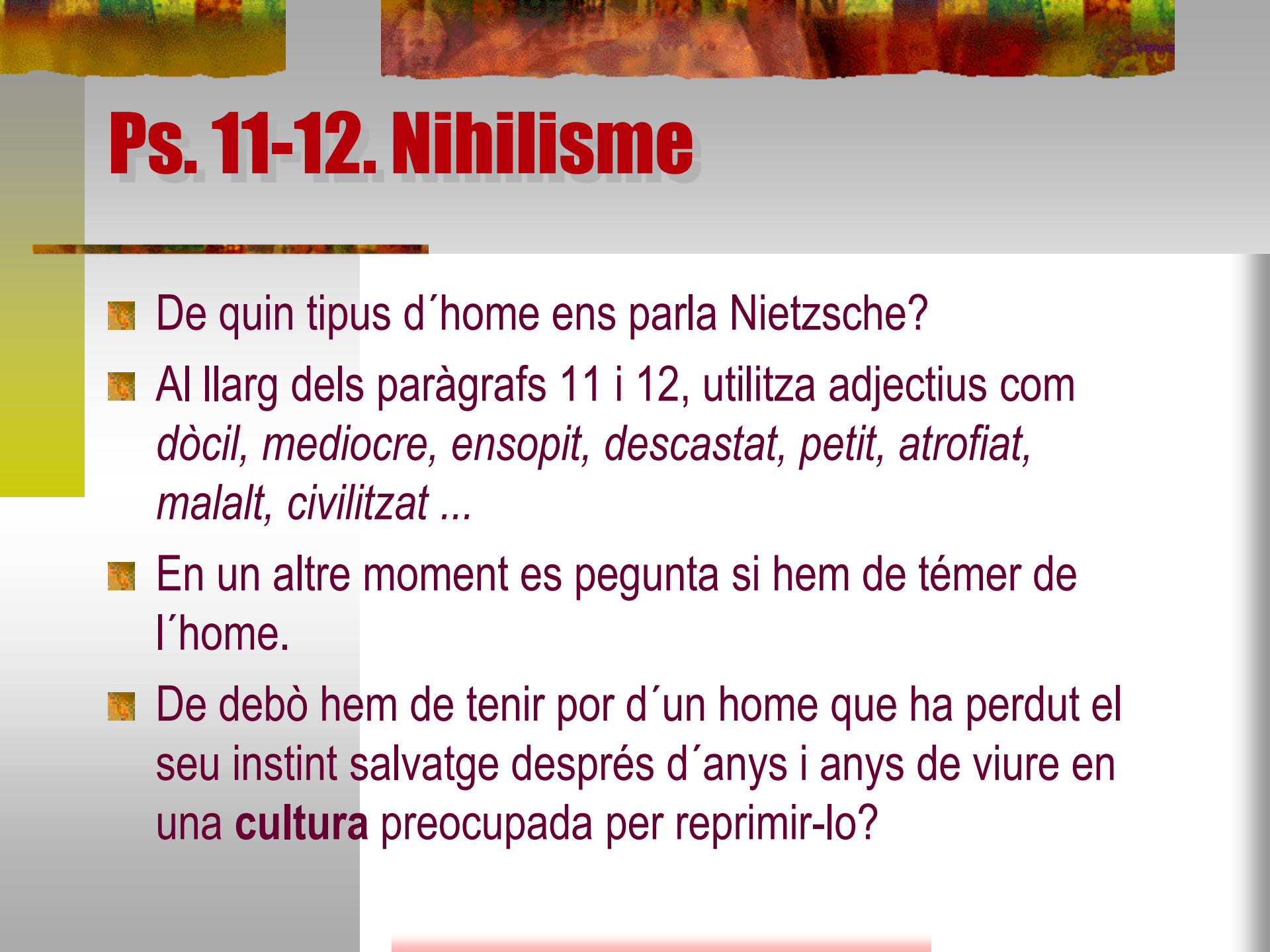
Ps. 11-12. Nihilisme

- Al final del p. 12, **Nietzsche** defineix **nihilisme** com **cansament**, “*cansament d’un tipus d’home*”.
- El concepte nihilisme és omnipresent en l’obra d’aquest pensador (**vegeu document 2**).
- Amb aquest concepte, diagnostica la malaltia del seu temps: decadència, manca de creativitat, triomf de la mediocritat, final d’una època.

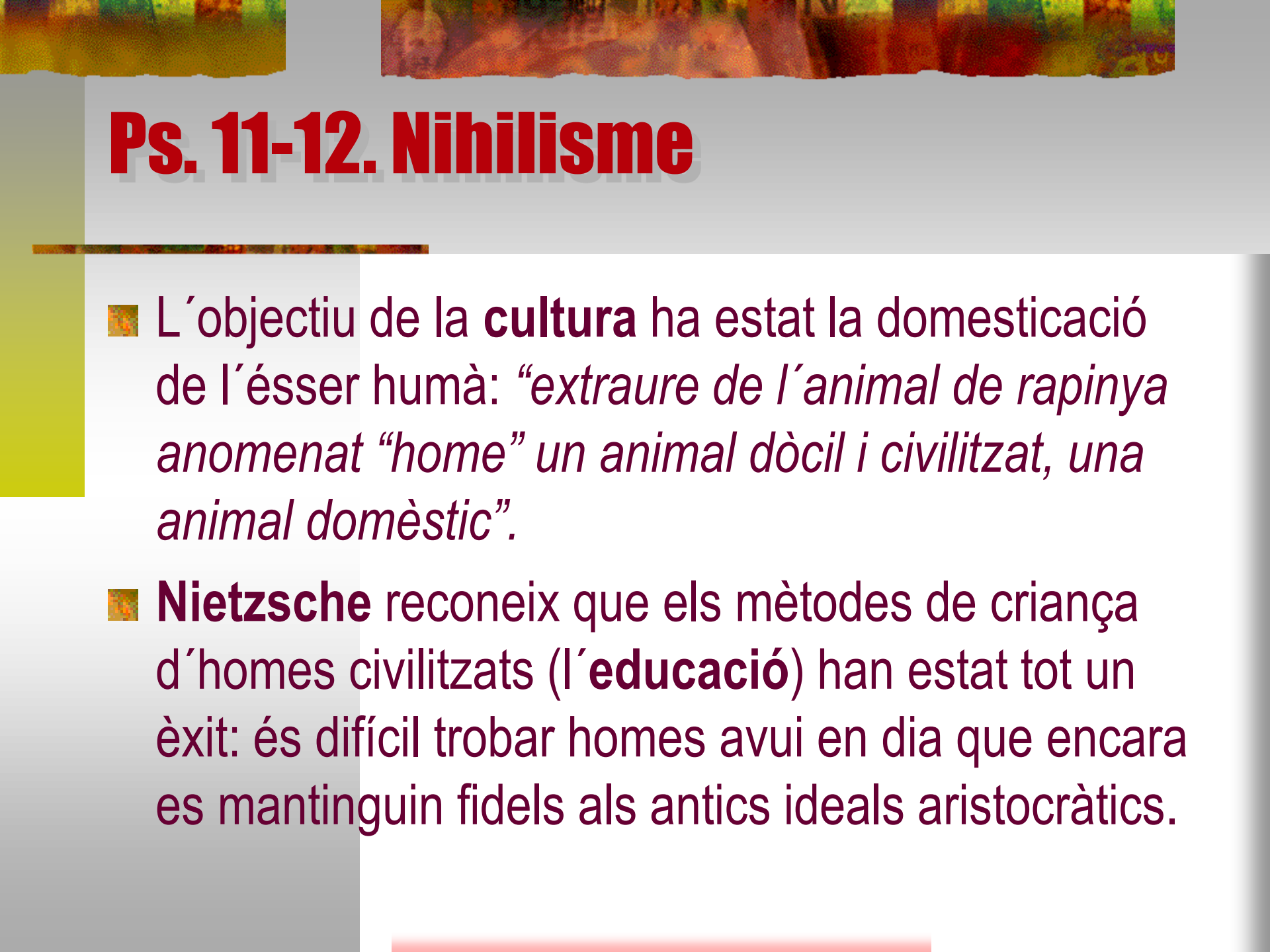
Ps. 11-12. Nihilisme

- El **nihilisme** actual és el resultat previsible d'una revolució realitzada en nom d'uns ideals que negaven tot allò que signifiqués moviment, superació i impuls creador (**voluntat de poder**).
- En les ments dels sacerdots impulsors de la revolta contra els guerrers i dels plebeus que la van recolzar habitaven els gèrmens del **nihilisme**.
- Els ideals que substituïren els antics ideals aristocràtics eren ja nihilistes.

Ps. 11-12. Nihilisme

- De quin tipus d'home ens parla Nietzsche?
- Al llarg dels paràgrafs 11 i 12, utilitza adjectius com *dòcil, mediocre, ensopit, descastat, petit, atrofiat, malalt, civilitzat ...*
- En un altre moment es pregunta si hem de témer de l'home.
- De debò hem de tenir por d'un home que ha perdut el seu instint salvatge després d'anys i anys de viure en una **cultura** preocupada per reprimir-lo?

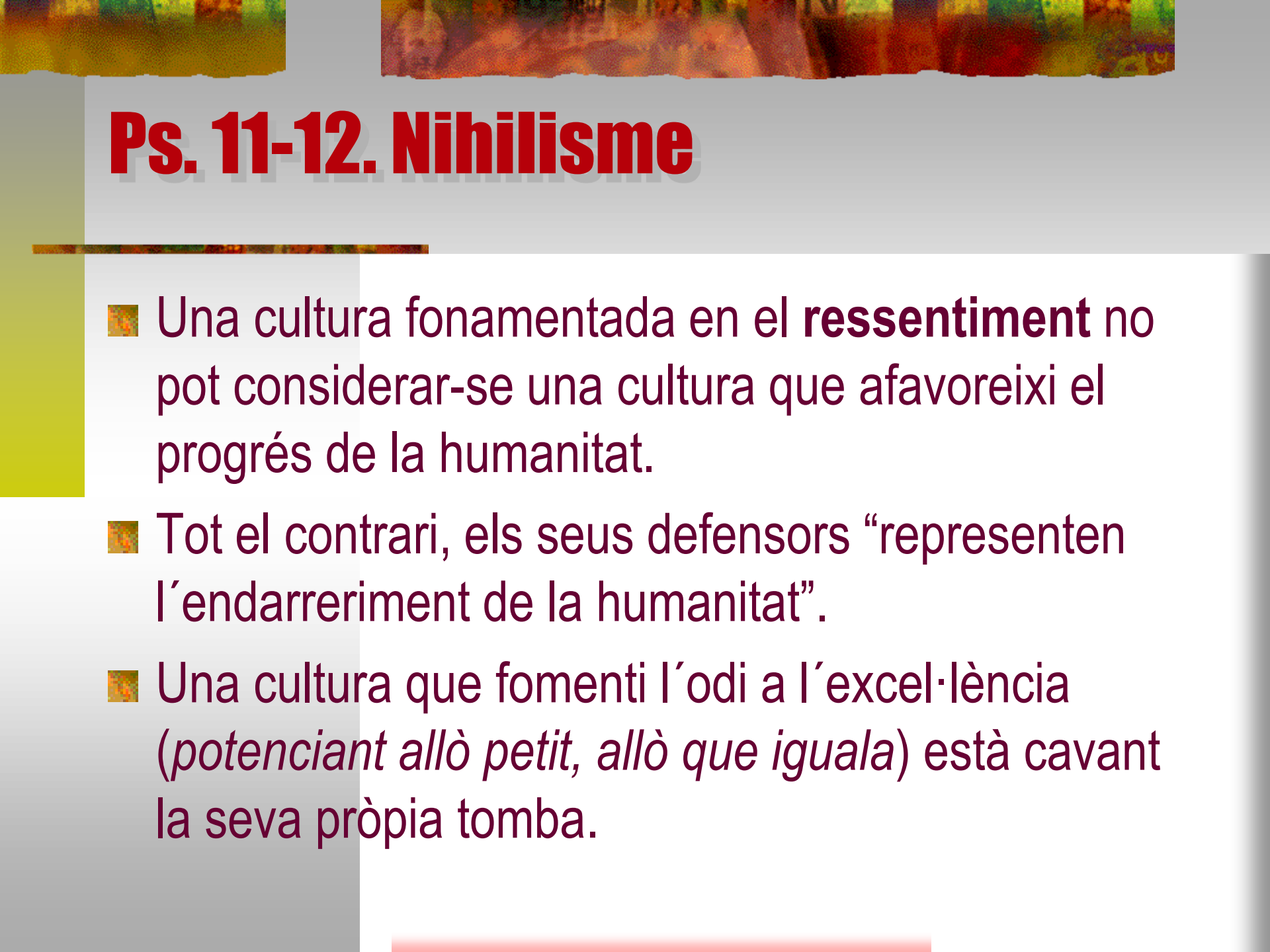
Ps. 11-12. Nihilisme

- L'objectiu de la **cultura** ha estat la domesticació de l'ésser humà: *“extraure de l'animal de rapinya anomenat “home” un animal dòcil i civilitzat, un animal domèstic”*.
- **Nietzsche** reconeix que els mètodes de criança d'homes civilitzats (l'**educació**) han estat tot un èxit: és difícil trobar homes avui en dia que encara es mantinguin fidels als antics ideals aristocràtics.

Ps. 11-12. Nihilisme

Tanmateix, d'aquest èxit prové el gran temor, el temor preocupant: que aquest "home" (ensopit i mediocre), que de tant que abunda produeix pudor, hagi arribat a autoconsiderar-se com l'"home superior", com el final al que tendeix la "història", el seu objectiu últim, el seu cim.

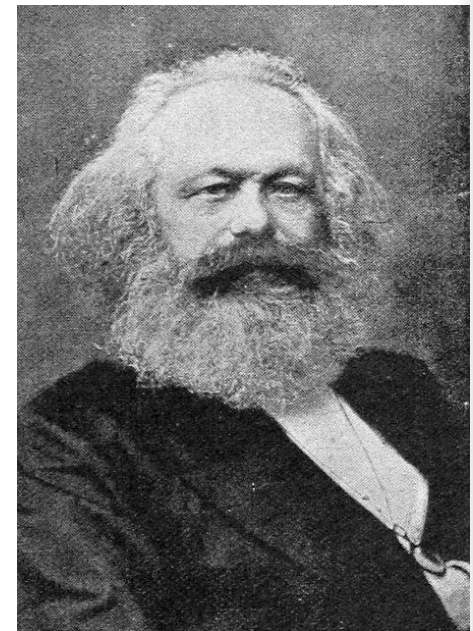

Ps. 11-12. Nihilisme

- Una cultura fonamentada en el **ressentiment** no pot considerar-se una cultura que afavoreixi el progrés de la humanitat.
- Tot el contrari, els seus defensors “representen l’endarreriment de la humanitat”.
- Una cultura que fomenti l’odi a l’excel·lència (*potenciant allò petit, allò que iguala*) està cavant la seva pròpia tomba.

Ps. 11-12. Nihilisme

- Parafrasejant una frase de **Karl Marx** (*“l’èxit del capitalisme està creant els seus propis enterramorts, que seran els obrers”*), **Nietzsche** pot afirmar que el triomf de la mediocritat, que era el que els sacerdots prometien, constituirà l’ensorrament d’aquesta mateixa cultura.

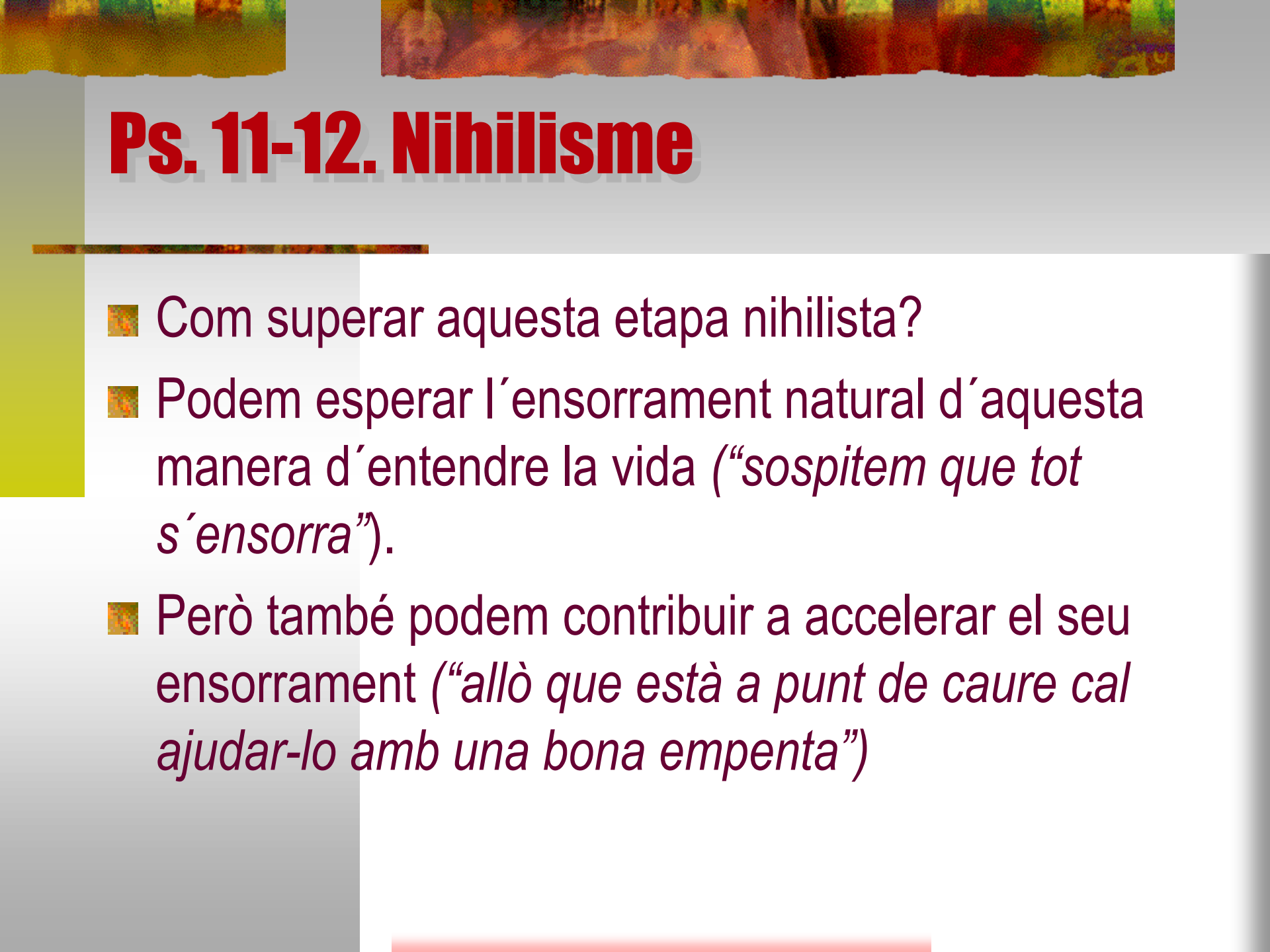

Karl Marx

Ps. 11-12. Nihilisme

- Com pot tirar endavant una cultura quan els millors han de reprimir l'exhibició de les seves potencialitats, quan es penalitza qualsevol afany de superació, de “ser més gran”, de “viure”, de **voluntat de poder?**

Ps. 11-12. Nihilisme

- Com superar aquesta etapa nihilista?
- Podem esperar l'ensorrament natural d'aquesta manera d'entendre la vida (*“sospitem que tot s'ensorra”*).
- Però també podem contribuir a accelerar el seu ensorrament (*“allò que està a punt de caure cal ajudar-lo amb una bona empenta”*)

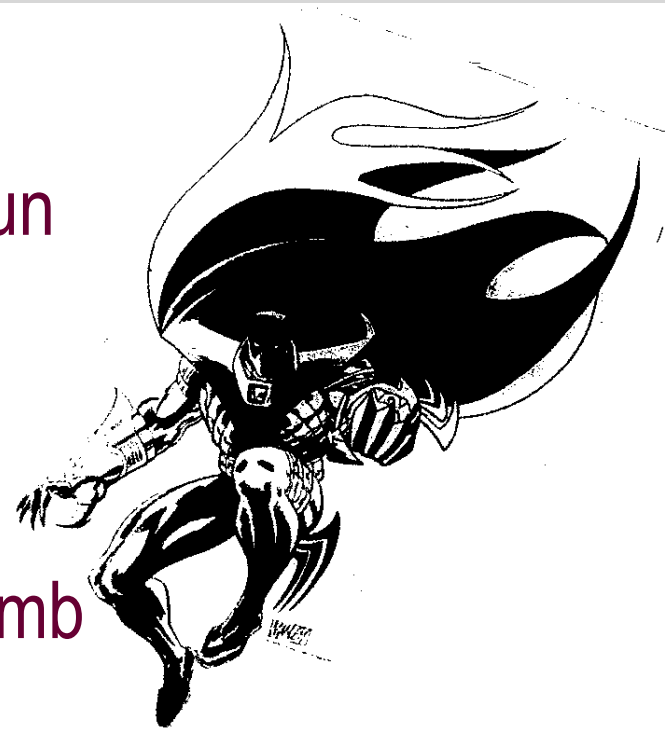

Ps. 11-12. Nihilisme

- **Nietzsche** confessa que tot i que li costa molt suportar la pudor de l'atmosfera que envolta a aquest cadàver, això li serveix per fer-se més fort (*“com un arc que no fa més que tirar-se amb més força quan experimenta qualsevol necessitat”*).
- Insinua que aquesta força li ajudarà a concebre una sortida a aquesta situació, aquesta etapa **nihilista**.

Ps. 11-12. Nihilisme

- La solució al nihilisme és la seva superació a través de l'aparició d'un *“home que ens ajudi a superar l'home”*, el **superhome** (vegeu document 3).
- Amb ell pot retornar la confiança amb l'home: *“un home que justifiqui l'home”*, un home *“del qual pugui conservar la fe en l'home”*.

Ps. 11-12. Nihilisme

- **Nietzsche**, com en el cas de **Marx** respecte al capitalisme, considera el **nihilisme** com una etapa necessària per assolir un estadi més favorable per a la humanitat.
- El seu objectiu amb la **genealogia** és netejar el camí per a la futura aparició d'un nou tipus d'ésser humà, el **superhome**.
- Si el **proletariat** era l'encarregat de fer possible el **comunisme**, al **nihilisme actiu** (l'aplicació del mètode genealògic) li pertoca acabar amb l'època **nihilista**.

Ps. 11-12. Nihilisme

- El **superhome** és la realització més perfecta de l'essència humana, però el resultat serà una espècie diferent i superior a l'**home modern, decadent, mediocre**, producte d'una època que nega la desigualtat natural dels homes i d'una cultura que fa tot el possible perquè no apareguin personatges de naturalesa superior a la mitjana humana: *"Què és el simi per a l'home? Una vergonya dolorosa. Així serà l'home per al superhome"* (**Així parlà Zaratustra**).

Revolució
Sacerdotal
(ressentiment)

Genealogia del nihilisme

cultura

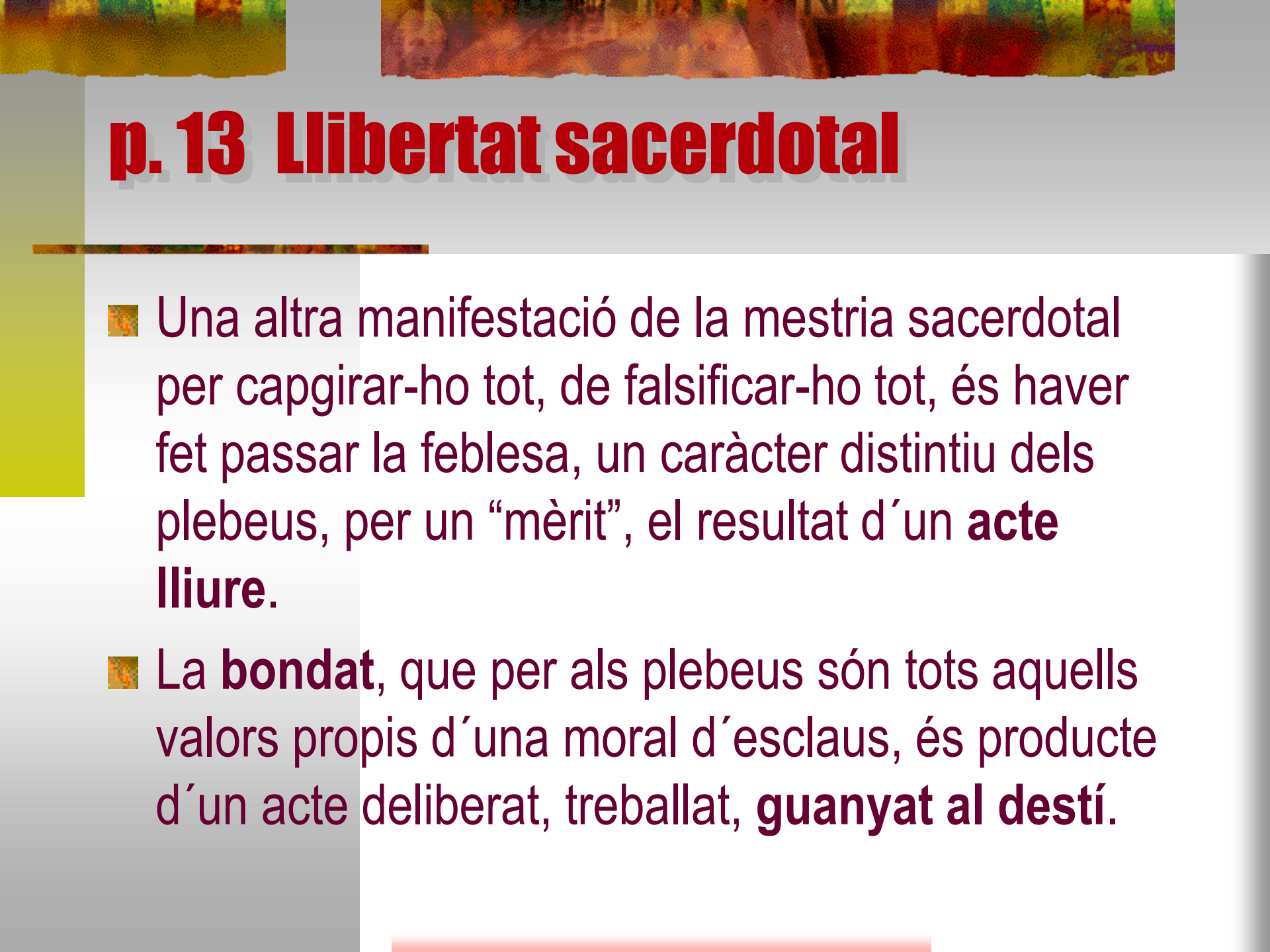
Domesticació
i
cria

HOME
MODERN

NIHILISME

p. 13 Llibertat sacerdotal

- Una altra manifestació de la mestria sacerdotal per capgirar-ho tot, de falsificar-ho tot, és haver fet passar la feblesa, un caràcter distintiu dels plebeus, per un “mèrit”, el resultat d’un **acte lliure**.
- La **bondat**, que per als plebeus són tots aquells valors propis d’una moral d’esclaus, és producte d’un acte deliberat, treballat, **guanyat al destí**.

p. 13 Llibertat sacerdotal

- És com si els **plebeus** poguessin haver tingut en algun moment de la història la possibilitat de triar ser una cosa diferent a la que són, per exemple **senyors**.
 - Tanmateix, presentar-se tal qual són: *humils, pacients, obedients, resignats ...*, per als sacerdots és la conseqüència d'haver superat les seves limitacions congènites.
 - Això, en la moral cristiana, s'anomena **lliure albir, llibertat**.
-

p. 13 Llibertat sacerdotal

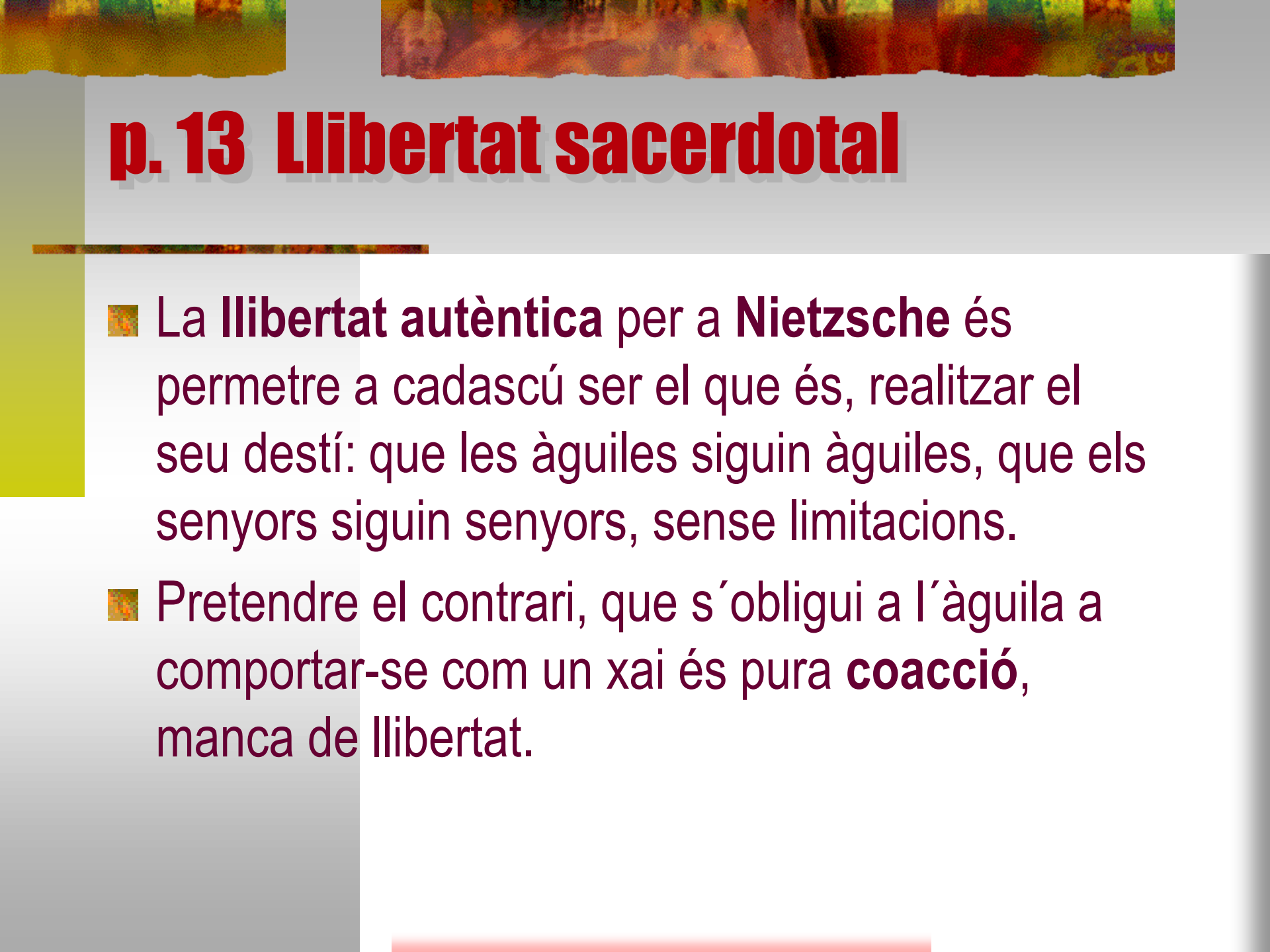
- Per il·lustrar la maniobra sacerdotal en què la feblesa dels plebeus queda associada a llibertat, **Nietzsche** utilitza la *faula del xai i de l'àguila*.
- L'àguila fa el que ha de fer, depredar xais. En canvi, els xais consideren que el que fa l'àguila és pervers, fruit de la seva voluntat dolenta.
- Bo, per tant, seria que l'àliga actués com un xai.

p. 13 Llibertat sacerdotal

- La falsa llibertat que pretenen els xais és que l' àliga actuï com una presa, que traeixi la seva naturalesa.
- Pretenen que un depredador es comporti com una presa, quan tampoc ells, per la seva pròpia naturalesa, estan capacitats per actuar com un depredador.

p. 13 Llibertat sacerdotal

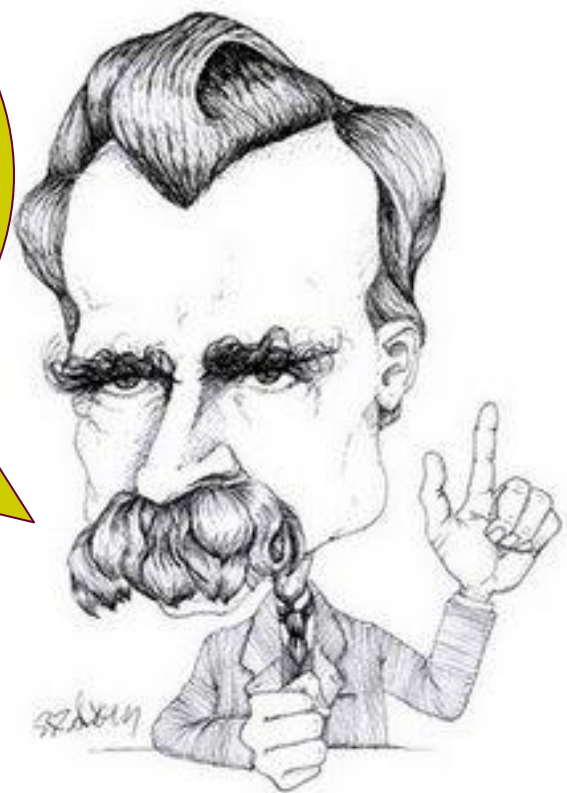
- La llibertat autèntica per a Nietzsche és permetre a cadascú ser el que és, realitzar el seu destí: que les àguiles siguin àguiles, que els senyors siguin senyors, sense limitacions.
- Pretendre el contrari, que s'obligui a l'àguila a comportar-se com un xai és pura **coacció**, manca de llibertat.

p. 13 Llibertat sacerdotal

- A favor de la **llibertat sacerdotal** juga el llenguatge.
- La **seducció del llenguatge** (de la gramàtica) ens fa creure que tota acció té al darrere un **subjecte**, un agent.
- L'acció *pensar*, per exemple, com tota acció, exigeix un **subjecte** (recordem el cogito cartesià).
- Per a la gramàtica subjecte (SN) i acció (SV) són separables.
- I aquest subjecte se li suposa que és un **agent lliure**, una voluntat, una causa que podria no haver pensat.

p. 13 Llibertat sacerdotal

- “Un pensament ve quan “ell” vol, i no quan jo vull; de manera que és un *falsejament* de la realitat efectiva dir: el subjecte “jo” és la condició del predicat “penso”.
- ***Més enllà del bé i del mal***

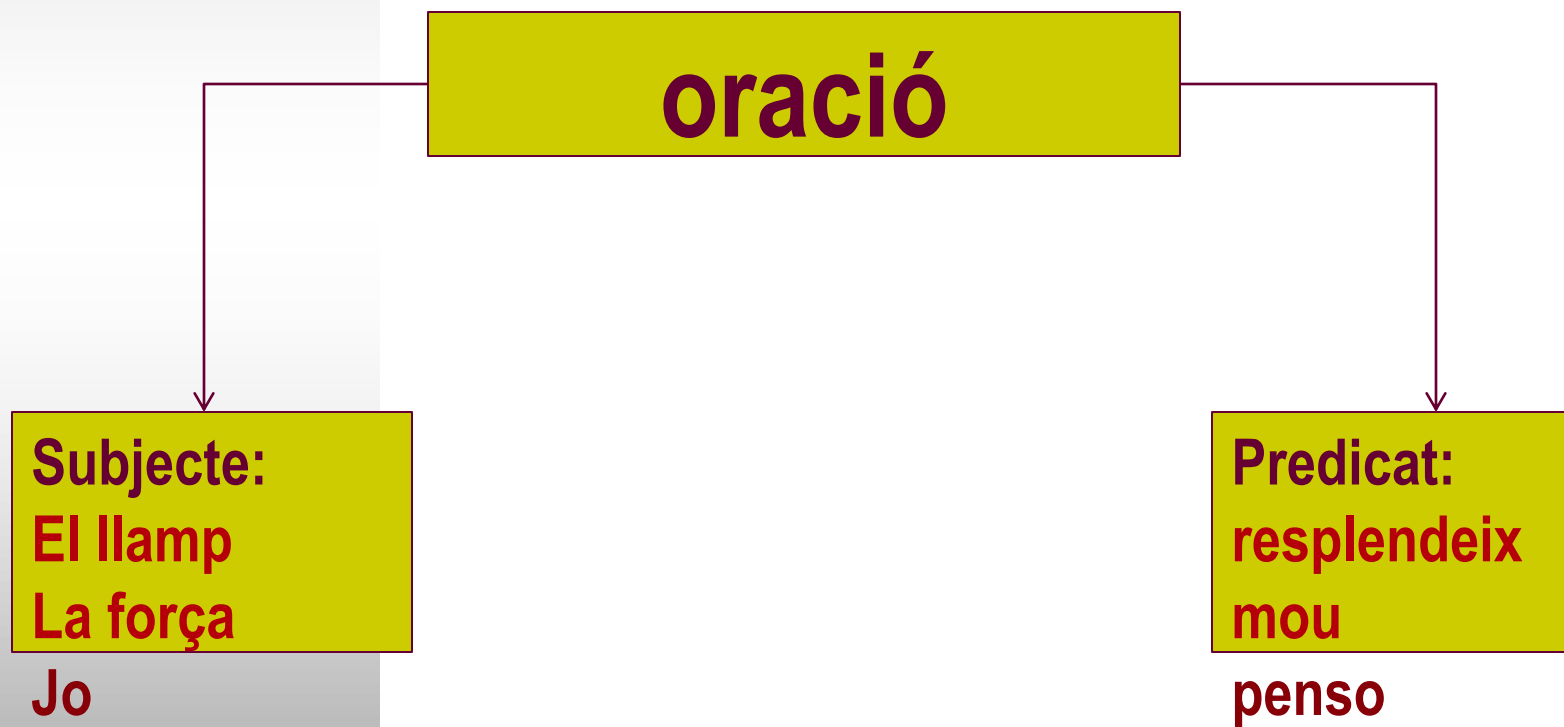
p. 13 Llibertat sacerdotal

- Aquesta creença, segons la qual no pot haver acció sense subjecte, es projecta a la realitat, també a la realitat física (**antropomorfisme**).
- D'aquesta manera, allò que només és una necessitat inevitable del llenguatge, apareix també com una necessitat de la realitat (el llenguatge apareix com l'estructura mateixa de la realitat).
- La creença que en la realitat física tot se'ns apareix segons la relació causa-efecte és l'expressió de la nostra incapacitat d'entendre alguna cosa que no sigui d'acord amb un propòsit.

p. 13 Llibertat sacerdotal

- A nivell de la física, creure en l'existència de subjectes fa possible *separar el llamp de la seva resplendor*.
- El llenguatge ens permet dir “*la força mou*”, per després pensar *la força* i *l'acció de la força* són coses diferents quan en realitat són **indistingibles**, com *el llamp* i *la seva resplendor*.

p. 13 Llibertat sacerdotal

p. 13 Llibertat sacerdotal

- El mateix passa en les accions en què apareix un ésser humà.
- No existeix en realitat un subjecte anterior i exterior a les seves accions, és a dir, un subjecte lliure per a escollir (*“l’acció ho és tot”*).
- Quan algú té la impressió de triar, ja hi ha alguna cosa que ha triat prèviament a ella, i sense que se n’adoni (*“l’agent ha estat afegit simplement a l’acció”*).

p. 13 Llibertat sacerdotal

- La concepció metafísica del pensar i la moral cristiana han fet de la gramàtica el seu aliat (vegeu document 4).
- Gràcies al “*dogma del subjecte*” (aquesta realitat que té la capacitat sempre d’escollir), ha estat més fàcil l’emascament sacerdotal, el gran frau en què es fonamenta la moral cristiana: ha fet de la feblesa un mèrit, un guany, una manifestació de la llibertat.

p. 13 Llibertat sacerdotal

Llibertat sacerdotal

- llibertat falsa
- pensar que es pot triar tot, fins i tot allò que és incompatible a la teva naturalesa
- es coneix també amb el nom de **lliure albir**.

Llibertat senyorial

- llibertat autèntica
- no posar entrebancs a la naturalesa
- llibertat negativa (no coacció)